

N. G., A. K.

Stulecie Wiosny Ludów w Polsce

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 596-599

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

K R O N I K A P O L S K A

STULECIE WIOSNY LUDÓW W POLSCE

Udział Polski w Międzynarodowym Kongresie Historyków poświęconym uczczeniu Wiosny Ludów. Międzynarodowy Kongres Historyków zwołany w celu uczczenia setnej rocznicy Wiosny Ludów w Paryżu, obradował w dniach 30. III. do 4. IV. 1948 roku w Sorbonie. Na Kongres przybyli delegaci z Czechosłowacji, z krajów bałkańskich, z Belgii, Holandii, Norwegii Włoch, Anglii. Delegację polską stanowili: prezes PTH prof. U. J. dr Jan Dąbrowski, dyr. Dep. M. O. prof. U. W. dr Żanna Kormanowa, prof. U. W. dr Stefan Kieniewicz, prof. U. Ł. dr Natalia Gąsiorowska.

Obrady na Kongresie były prowadzone w sekcjach: 1. Źródła i metoda (referaty: najnowsze badania angielskie, archiwa paryskie, źródła czechosłowackie, źródła, ankiety, bibliografia w poszczególnych departamentach Francji), 2. Historia polityczna (m. in. Renouvin: Idea Stanów Zjednoczonych Europy w 1848, w uzupełnieniu: Bibrowska, uczenica Renouvin, fragmenty pracy doktorskiej o Komitecie Londyńskim 1852 r.; Eckhart: Walka o niepodległość Węgier; Macurek: Echa rewolucji francuskiej na Morawach; nadto referaty o wypadkach 1848 w Belgii, Szwajcarii, Badenii, Słowacji, Rumunii, Serbii, rola papieżstwa, interwencja Rosji na Węgrzech itd.), 3. Historia lokalna (referaty poświęcone sprawom francuskim, poszczególnym wydarzeniom jak np. dzień 15 maja w Zgromadzeniu Narodowym, z dni czerwcowych, propaganda legitymistyczna, kryzys żywnościowy, poszczególnym postaciom i przede wszystkim poszczególnym departamentom. 4. Sekcja poświęcona zagadnieniom ekonomicznym i społecznym: Tersen, który brał udział w obchodzie rewolucji lutowej w Łodzi i Warszawie, mówił o Komisji obradującej nad wyzwoleniem niewolników. 26. III. — 21. VII. 1848; inni historycy omawiali problemy przeważnie francuskie, takie jak: życie mieszczańskie we Francji, katolicy i problem robotniczy, kolonizacja rolnicza w Algierze, stosunki międzynarodowe w koncepcji robotniczej, Paryż w latach czterdziestych, udział gwardii narodowych prowincjonalnych w dniach represji czerwcowych, armia i dni czerwcowe, protestantyzm i rewolucja 48, kryzys żywnościowy, budowa kolei żelaznych, położenie chłopca w poszczególnych departamentach, stan polityczny i społeczny. Poza Francuzami historycy czescy omawiali ewolucję społeczną narodu czeskiego; z Polaków Kieniewicz referował sprawę chłopską w Galicji, Gąsiorowska zagadnienia społeczne na ziemiach polskich. 5. Sekcja literatury i sztuki obradowała oddzielnie. W sekcji tej brali udział Polacy miejscowi, stwierdzając m. in. w referacie o Trybunie Ludów, że ideologia ówczesna Mickiewicza daleka była od obecnej rzeczywistości polskiej.

Na plenarnym posiedzeniu inauguracyjnym Morazé wygłosił odczyt o metodzie historii nowożytnej; na posiedzeniu plenarnym zamykającym Kongres Labrousse w świetnej prelekcji: *Jak powstają rewolucje* (1789, 1830, 1848) przedstawił syntezę trzech rewolucji jako masowych, spontanicznych, ruchów społecznych, występujących na skrzyżowaniu kryzysów: ekonomicznego i politycznego, z uwzględnieniem czynników indywidualnych jako przypadkowo decydujących o momencie wybuchu akcji.

W interesujących rozmowach prywatnych Labrousse podkreślał konieczność łączenia zarówno w socjologii jak historii, w badaniu i kształceniu młodzieży elementów historycznych i socjologicznych.

Dla członków Kongresu poza obradami została zorganizowana wizytacja Archiwów Narodowych i Biblioteki Narodowej, objazd Paryża trasą rewolucjonistów w lutym i czerwcu 1848. Członkowie Kongresu zostali przyjęci na Ratuszu przez prezesa Rady Miejskiej oraz w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Komitet Kongresu przyjmował gości na koszt miasta. Delegacja polska spotkała się z wyróżniającą spośród innych gości serdecznością ze strony uczonych francuskich, wszystkich od najstarszego Georges'a Lefebvre do najmłodszego Soboul'a, którzy na zaproszenie odpowiadali gotowością i chęcią przyjazdu do Polski.

W okresie od 9 III do 29 VI w wielkim amfiteatrze Sorbony odbywały się dla szerokiej publiczności co tydzień odczyty na tematy związane z 1848 r. takie jak: *Pochodzenie rewolucji 1848*, *Luty 1848*, (Bruñat) *Zagadnienie Konstytucji*, *Prasa* (Bourgin), *Kościół i demokracja chrześcijańska*, *Kobiety*, *Zniesienie niewolnictwa, 1848 w aspekcie międzynarodowym*, *Zagadnienia społeczne* (Labrousse), *Czerwiec* (Tersen), *Lyon*, *Literatura*, *Nauka*, *Sztuka*, *Muzyka*, *Bilans 1848* (Herriot).

Wśród wydawnictw związanych z rokiem 1848 wyróżnia się album przygotowany przez Georges Bourgin, poświęcony głównie dniom lutowym i czerwcowym, z ilustracjami, które zostały opatrzone odpowiednimi wyjaśnieniami. Wśród wydawnictw periodycznych wyszedł specjalny zeszyt „La Revue socialiste” i „L'Europe”. Komitet Narodowy stulecia 1848 wydaje specjalną kolekcję prac popularno-naukowych, omawiających następujące tematy: „Les Journées de Fevrier 1848”, „Le Quarante-huitard”, „Lamartine”, „Le gouvernement provisoire et l'Europe”, „L'avènement du suffrage universel”, „Blanqui”, „Louis Blanc”, „Ledru-Rollin”, „Les femmes en 1848”, „Buche”, „Proudhon”, „Karl Marx”, „Cabet”, „Les ateliers nationaux”, „Eugène Sue”, „Les Fourieristes”, „L'abolition de l'esclavage”, „Raspail”, „La littérature ouvrière” i inne.

Jednocześnie z Kongresem 1848 r. obradował w Paryżu Międzynarodowy Komitet Nauk Historycznych, głównie w sprawie przyszłego międzynarodowego Kongresu Historyków, który ma być zwołany w r. 1952 do Paryża. W czasie obrad odbyła się m. in. dyskusja w sprawie zaproszenia na Kongres historyków niemieckich. Odpowiedni wniosek, zwalczany przez delegatów polskich upadł.

N. G.

VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich odbył się we Wrocławiu w dniach 19—22 września. Za jeden z głównych tematów Zjazdu obrano zagadnienia związane z Rewolucją 1848 r.

Setna rocznica Wiosny Ludów w prasie polskiej. Prasa polska poświęca wiele miejsca uczczeniu rocznicy Wiosny Ludów. W czasopiśmie literackich i społecznych, oraz społeczno-politycznych poczynając od wiosennych miesięcy roku pojawiają się artykuły, które z różnym stopniem gruntowności i erudycji i od różnych stron obrazują tę epokę ruchów społecznych i wolnościowych. Prócz artykułów oryginalnych czasopisma zamieszczają również opracowania lub przedruk tekstów.

W czasopiśmie społeczno-politycznych i społeczno-literackich znajdujemy następujące artykuły, związane z okresem Rewolucji 1848 roku i stuleciem Manifestu Komunistycznego: Fr. Fiedler: *Sto lat „Manifestu Komunistycznego“*, R. Werfel: *Oblicze „Wiosny Ludów“* („Nowe Drogi“ z VII, styczeń 1947 r.).

J. Maliniak: *W setną rocznicę ogłoszenia Manifestu Komunistycznego*, R. Wojna: *Socjalizm francuski w przededniu Wiosny Ludów* („Przegląd Socjalistyczny“, Nr 1—2, styczeń — luty 1948 r.), T. Głowacki: *Manifest Komunistyczny*, K. Piwarski: *Wiosna ludów*, J. Skrzypek: *Wiosna ludów na ziemiach polskich* („Przegląd Socjalistyczny“, Nr 3 marzec 1948 r.), H. Wereszycki: *Istotne problemy rewolucji 1848 r.*, M. Piechal: *Wiktor Hugo o roku 1848* („Przegląd Socjalistyczny“, Nr 4, maj 1948 r.).

R. Werfel: *Był dopiero luty* („Odrodzenie“, luty 1948.) A. Watt: *Przed stu laty*. („Odrodzenie“ Nr 13—14, 28 marzec — 4 kwiecień 1948.), J. Skowrońska-Feldmannowa: *Sto lat temu w poezji ulotnej* („Odrodzenie“ Nr 15, 18 kwiecień 1948 r.), W. Kubacki: *Czym były Włochy dla Mickiewicza*, („Odrodzenie“, Nr 24, 13 czerwiec 1948 r.). P. Hoffmann: *W setną rocznicę pierwszego wydania Manifestu Komunistycznego* („Kuźnica“, Nr 6, 8 luty 1948 r.), *Stulecie Wiosny Ludów* („Kuźnica“ Nr 10, 7 marzec 1948 r.), W. Kula: *Podłoże gospodarcze Wiosny Ludów*, („Kuźnica“ Nr 11 i 12, 14 i 21 marzec 1948), W. Łukaszewicz: *Polsko-francuskie braterstwo rewolucyjne w latach 1832—1848* („Kuźnica“ Nr 11, 14 marzec 1948 r.), Al. Fournier: *George Sand w 1848 r.*, („Kuźnica“ Nr 16, 19 kwiecień 1948 r.), K. Grzybowski: *Republika otoczona instytucjami socjalnymi*, („Kuźnica“, Nr 16, 19 kwiecień 1948 r.), St. Śreniowski: *Rok 1848 i sprawa zjednoczenia Niemiec*, („Kuźnica“ Nr 25 i 26, 20 i 27 czerwca 1948 r.).

A. Hercen: *Mickiewicz i „Trybuna Ludów“*, (Fragment z pamiętnika), („Nowiny Literackie“ Nr 12, 21 marzec 1948 r.), J. Płażewski: *Wypadki poznańskie 1848 r.*, („Nowiny Literackie“ Nr 16, 18 kwiecień 1948 r.).

W. Łukaszewicz: *Manifest sprzed stu laty*, („Wiś“ Nr 18—19, 1—9 maj 1948 r.).

Wśród wydawnictw specjalnych, jakie ukazały się z powodu rocznicy Wiosny Ludów wyszedł między innymi wybór źródeł „Rok 1848 w Polsce“, w opraco-

waniu St. Kieniewicza, wydany w ramach Biblioteki Narodowej przez „Ossolineum“.

W czasopiśmie francuskim „Europe” w numerze 26, XXVI poświęconym w całości rocznicy Wiosny Ludów ukazał się artykuł Gustawa Kadena pt. *Legion Mickiewicza*, zeszyt czerwcowy tego czasopisma przynosi pracę Jana Kotta pt. *Marks i Flaubert*.

A. K.

INKYTUTY NAUKOWO-BADAWCZE

Sprawozdanie Polskiego Instytutu Służby Społecznej za rok 1947.

Prace Instytutu szły w kierunkach: badań, wydawnictw, szkolenia, instruktorstwa i opiniowania w charakterze rzeczoznawców.

Badania były w r. 1947 podejmowane częściowo w związku z pracami roku poprzedniego.

Były to badania w zakresie potrzeb społecznych i form pomocy społecznej: Sytuacja sierot i dzieci opuszczonych. Wyniki wychowania w rodzinach zastępczych Łodzi. Liczebność i potrzeby dzieci pracowników przemysłu łódzkiego. Równocześnie Oddział Warszawski Instytutu przystąpił do rejestrowania instytucji opieki społecznej nad dziećmi i młodzieżą.

Badania rozpoczęte w r. 1947 dotyczyły dwu rozległych tematów, uzgodnionych z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej oraz z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. Były to badania Domów Matki i Dziecka. Badania dotyczące świadczeń ubezpieczeń społecznych prowadzone pod kierunkiem prof. dr Wacława Szuberta w Warszawie i Łodzi obejmujące wszystkie rodzaje rent. Badanie metod udzielania pomocy przez misje zagraniczne działające w Polsce.

Instytut podjął także badania nad szkołami dla dorosłych i ich uczniami (w porozumieniu z Wydziałem Kształcenia Dorosłych Kuratorium Okręgu Szkolnego i z Zakładem Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego).

W roku 1947 ukazały się następujące wydawnictwa Instytutu: „Służba Społeczna”, rocznik I, i szereg odbitek z tego rocznika. Biblioteka Służby Społecznej, nr II, St. Rychliński: *Lustracje społeczne*. „Biblioteka Myśli Społecznej” (red. W. Szubert), nr I. K. Krzeczkowski: *Polityka społeczna* i dwie odbitki ze wstępu do tej książki.

Instytut przygotowywał udział Polski w Międzynarodowej Konferencji Służby Społecznej. Przy współdziałaniu Tow. Reformy Mieszkaniowej i Państwowej Rady Zdrowia opracowano memoriały będące odpowiedzią na ankietę międzynarodową o sytuacji powojennej w Polsce w zakresie sprawy mieszkaniowej w miastach, opieki psychicznej, pomocy materialnej i służby zdrowia. Niestety delegaci Instytutu nie mogli wyjechać z powodu odmowy dewiz. Memoriały zostały wysłane, otrzymały je również Ministerstwa Pracy i Spraw Zagranicznych.